

ЗУБКО Д.С.

(Запорізький нац. ун-т)

МЕТАФОРА ЯК МЕХАНІЗМ УТВОРЕННЯ ОДИНИЦЬ СПОРТИВНОГО СЛЕНГУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

The paper analyzes the issue of the English language sports slang vocabulary enrichment by means of metaphorical transference. The author distinguishes the most productive way of forming sports slang, and sets out the perspectives of the further surveys in the area considering the contemporary scholastic paradigms.

Key words: *slang, sports slang, metaphorical transference, emphatic components of the meaning.*

Галузь фізичної культури та спорту є відкритою системою, яка швидко розвивається, збагачується новими поняттями та адаптує одиниці з різних варіантів англійської мови. У зв'язку з цим лексика спортивної сфери стала широко вживатися у повсякденному мовленні.

Нелітературні різновиди мови, зокрема сленг та соціальні діалекти, вже тривалий час викликають інтерес і привертають увагу дослідників [Гальперин 1956; Жирмунский 1936; Маковский 1982; Маркс 2001; Хомяков 1971; Green 1988; Partridge 1971]. Але незважаючи на наявність значної кількості робіт, присвячених аналізу нелітературної підсистеми, поза увагою дослідників залишається питання функціонування та поповнення вокабуляру спортивного сленгу англійської мови. **Актуальність** нашого дослідження зумовлена розвитком системи фізичного виховання і спорту та інтенсивним поповненням її лексичного складу, що потребує нових досліджень спортивного сленгу англійської мови. Таким чином, **об'єктом** дослідження є спортивний сленг англійської мови, а **мета роботи** полягає у виявленні характеру процесу збагачення вокабуляру спортивного сленгу англійської мови шляхом метафоричного переносу.

Сленг є динамічною категорією. Динамізм і мінливість сленгу найбільш яскраво проявляються у швидкій реакції на життя мовного колективу, в постійному оновленні вокабуляру (виникненні нових слів і нових значень вже існуючих у мові лексичних одиниць) [Green 1988, с. 13].

Засоби масової інформації та реклама, як основні канали розповсюдження нелітературної лексики сленгу та соціальних діалектів, значною мірою сприяють її популяризації.

Розвиток спорту та багаточисельні видання англійської спортивної літератури зумовили збагачення спортивної лексики. Пресу, кіно, телебачення слід вважати основними каналами проникнення стилістично-знижених одиниць до літературної мови. Так, важливим джерелом поповнення складу спортивних сленгізмів, в семантиці яких значну роль відіграє конотативний компонент, є загальноживана лексика. Такі лексичні одиниці не стільки позначають предмети, поняття, або явища, скільки характеризують їх [Partridge 1971, с.

221]. Вони також мають значний прагматичний потенціал за рахунок експресивних, емоційних та оцінних елементів значення.

Згідно результатів нашого дослідження більшість сленгізмів сфери “Спорт” утворюються на метафоричній основі, тобто відбувається перенос первісного значення лексеми на нове. Метафора як один з центральних лінгвістичних механізмів виступає рушійною силою в процесі семантичної деривації. Застосування метафори поєднане з тим фактом, що люди з готовністю порівнюють та зв’язують між собою різні реалії, які мають подібні властивості [Gentner, Wolf 1997, с. 331]. Саме завдяки метафоричному переносу з’являються численні лексико-семантичні варіанти, які поповнюють вокабуляр спортивного сленгу. Шляхом метафоричного переносу було утворено багато сленгізмів сфери “Спорт”, що називають самих атлетів, наприклад:

jock – спортсмен.

Now that jocks can talk to us directly, the press is boxed out.

(ESPN.com, May 18, 2009)

gaffer – менеджер, тренер.

The gaffer knows what is important for the players and he needs players who want to play for him, who want to fight for him, for the club.

(ESPN.com, Feb 12, 2010)

benchwarmer – запасний гравець.

At age 12, when Jeremy Tyler was a pudgy benchwarmer for a local summer basketball team, he took an inbounds pass and darted to the basket for a layup.

(NYTimes, Apr., 25, 2009)

У хокеї також з’явилися сленгізми, які були утворені шляхом метафоричного переносу. Розглянемо такі приклади:

Словосполучення *puck bunny* позначає фанатку хокею чи хокеїста, яка зазвичай має сексуальні відносини з гравцями.

The Minnesota Wild fanatic followed her favorite player, Manny Fernandez, to the small city of Luleå, Sweden, where he was tending goal during the NHL lockout....She acknowledges that such dedication could have been seen as odd, but Pergakis insists she’s no “puck bunny.”

(Star-Tribune (Minneapolis, Minn.), Mar. 20, 2005)

pivot – опорний, центровий гравець.

...that was best remembered for the crushing hit New Jersey defenseman Scott Stevens delivered to Philadelphia star pivot Eric Lindros.

(ESPN.com, March 18, 2009)

Можна виділити низку нових сленгових виразів, які позначають певний удар або дію, що виконують спортсмени:

bring the wood – блокувати з надзвичайною силою та жорстокістю.

You want to get geeked up because Blue made a big hit. But you know that dude is in pain because Blue brings the wood.

(Atlanta Journal-Constitution (Ga.), Sept. 21, 2005)

У військовій справі лексема *rake* означає “обстрілювати позовжнім вогнем”. Унаслідок семантичного переосмислення слово *rake* реалізує нове значення – “добре бити”.

After almost a century in which anguish has accumulated like autumn leaves, New England wakes up this morning toasting a team that, in the current baseball parlance, really “rakes”.

(San Diego Union-Tribune (California), Oct. 28, 2004)

Шляхом метафоричного переносу утворені й інші спортивні сленгізми, що позначають подію, спортивний інвентар або фізичні можливості атлета:

Так, слово *brick* має перше значення “цеглина”. На основі метафоричного переносу воно змінилося на “не досягнути бажаного результату, поставленої мети”.

Hardaway had an average Hardaway game, and bricked crucial shots near the end of the game.

(Usenet: rec.sport.basketball.pro May 1, 2002)

Словосполучення *big dance* позначає важливу подію, турнір чи гру за чемпіонство.

Pittsburgh is a perennial finalist and frequent winner in the Big East tournament, but it apparently leaves its game in Madison Square Garden come the Big Dance.

(Newsweek, March 24, 2008)

soap scrimmage – в непрофесійному американському футболі – тренувальна гра, для якої ціна входу складає брусок мила.

Charles City head football coach Steve Stallsmith announced Monday that the 2005 football scrimmage scheduled for Friday night at Comet Field has been changed from a soap scrimmage to a sports drink scrimmage. Admission to the game is to bring a sports drink to the game.

(Charles City Press (Iowa), Aug. 24, 2005)

packed stadium – заповнений стадіон.

...thanks to lucrative TV contracts, commercial deals and packed stadiums.

(Sport, March 3 2009)

Для позначення сили, стійкості атлета почали використовувати слово *juice*.

Roger was running low on juice in the last few minutes, so Rafael overpowered him and won the game.

(englishclub.com/ref/Slang/Sports/index.htm)

go north with the club – приєднатися до команди вищої ліги.

A player told that he has made the team is referred to as “going north with the club.”

(NYFansOnly.com, Nov.21, 2004)

tools of ignorance – маска кетчера, щитки та наколінники.

Bresnahan’s shin guards were the final pieces of the “tools of ignorance”, that great descriptive phrase for the catcher’s equipment.

(Why Is The Foul Pole Fair? Apr. 1, 2003)

Словосполучення *alligator arms* у слензі баскетболістів стало позначати короткі руки гравця.

Some of the best players in the NBA have developed “alligator arms”—sports parlance for not extending the arms—under the pressure of big free throws.

(Bonner County Daily Bee (Sandpoint, Idaho), Dec. 31, 2008)

Безперечно, сфера спорту є досить емоційною. Кожну хвилину в душах гравців, тренерів та вболівальників вирують емоції. У мовних одиницях спортивного сленгу, утворених шляхом метафоричного переносу наявні емотивні компоненти значень, наприклад: *smash (lawn tennis)* – удар, але не просто, а нищівний удар, оскільки слово *smash* в англійській мові означає ще й *нищити, троцити, розтроцувати, крушити, розбивати вщерть*; *kiss-and-cry area* – місце, де спортсмени та тренери чекають, поки будуть підраховані очки. Переконливим прикладом можуть бути також спортивні сленгізми, що використовуються у баскетболі – *foul, lay-up (shot), key lane*. Англійське – *foul* – у спорті означає *похибка, порушення правил*, однак в літературній англійській мові ця лексема ще має значення *брудний, смердючий, зіпсований (зіпсувати)* [Українська термінологія і сучасність 2001, с.74–77]. З цього можна зрозуміти, що “ситуацію фолу” американські баскетболісти інколи класифікують ще як брудну, нечесну гру. Тут, як бачимо, чітко виражена емоційно насичена ситуація, яка й відбилася в емотивному значенні (конотації) слова *foul* [Маркс 2001, с.53–56]. Подібна ситуація спостерігається у випадку із спортивним сленгізмом *lay-up*, який буквально означає “*припасений*” кидок, тобто спортсмен утримує, приховує, припасає протягом певного часу м'яч, щоб зробити ефективний кидок. Лексема *key lane (трисекундна зона)* буквально означає *ключ-зона* і передає як зовнішню подібність до іншого поняття, так і внутрішню, глибиннішу сутність: *key lane* – це основна, визначальна зона, в якій може вирішитися доля всієї гри.

Підводячи підсумок проведеного дослідження, можна зробити наступні висновки. Спортивний сленг розвивається досить динамічно. Головним механізмом утворення значень спортивних сленгізмів слугує метафоричний перенос (*gaffer, jock, brick, big dance, juice, packed stadium, rake, tools of ignorance, bag skate, alligator arms*).

Значна кількість мовних одиниць сфери спорту у первинному вигляді є сленгом. Створені в процесі самої гри американськими підлітками, такі лексичні одиниці є дуже влучними, емоційно насиченими, вони точно передають саму суть поняття, ігрового моменту чи ситуації. Емоційний характер спортивних змагань віддзеркалився у спортивних сленгізмах. У деяких мовних одиницях, які були запозичені із загального сленгу, закодована певна чуттєво-асоціативна семантика. Такі мовні одиниці мають виражене емоційне навантаження та часто виражають напруження, динаміку, експресивність гри (*smash (lawn tennis), kiss-and-cry area, foul, lay-up (shot), key lane*).

Перспективним напрямком дослідження може бути подальший лінгвістичний та соціолінгвістичний аналіз спортивного сленгу з метою більш

детального вивчення його вокабуляру, визначення його ролі у поповненні словникового складу сучасної англійської мови та дослідження на його основі мовної картини світу гравців та спортсменів.

Література

Гальперин И.Р. О термине «сленг» // Вопросы языкознания. – 1956. – № 6. – С. 107 – 114. *Жирмунский* В. М. Национальный язык и социальные диалекты. – Ленинград, 1936. – 298 с. *Маковский* М.М. Английские социальные диалекты. – М: Высшая школа, 1982. – 136 с. *Маркс* К. Емотивне значення та проблема адекватного перекладу термінів // Українська термінологія і сучасність: Зб. наук. праць. Вип. IV / Відп. ред. Л.О. Симоненко. – К.: КНЕУ, 2001. – С. 53 – 56. *Українська термінологія і сучасність: Зб. наук. праць. Вип. IV / Відп. ред. Л.О. Симоненко. – К.: КНЕУ, 2001. – С. 74 – 77.* *Хомяков* В.А. Введение в изучение сленга – основного компонента английского просторечия. – Вологда: Луч, 1971. – 104 с. *Genthner* D., *Wolf* Ph. Alignment in the processing of metaphor // Journal of Memory and Language. – October 1997. – Vol. 37. – № 3. – P. 331 – 349. *Green* J. The Slang Thesaurus. – L.: Penguin Books, 1988. – 280 p. *Partridge* E. Slang To- Day and Yesterday. – L.: Routledge and Kegan Paul, 1971. – 476 p.

ІБРАГІМОВА С.С.
(Запорізький нац. ун-т)

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДГРУНТЯ ДОСЛІДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ВАРІАНТІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

The article surveys the theoretical approaches to the language national varieties investigation and aims at finding the best possible ways to study the following problem. The current issue is considered on the basis of English language.

Key words: *national variety of language, regional variety, literary language form, language contact, interaction.*

Історичний розвиток певної мови іноді призводить до утворення окремих національних варіантів цієї мови, які, як у випадку з англійською мовою, утворюють складну поліваріантну макросистему. Сучасна англійська мова офіційно обслуговує п'ять націй та представлена такими національними варіантами, як британський, американський, канадський, австралійський та новозеландський. Зазначені варіанти являють собою самостійні системи, які динамічно розвиваються, зазнають змін під впливом лінгвістичних та екстралінгвістичних чинників.

Метою даної роботи є виявлення найбільш доцільних способів дослідження національних варіантів.

Для досягнення поставленої мети були визначені наступні **завдання**: описати різні підходи до проблеми дефініції національних варіантів; виявити, у чому полягають відмінності між варіантами мов різних етносів; розкрити спільні риси, властиві порівнювальним національним варіантам.